

मानवअधिकार रक्षकहरूसम्बन्धी घोषणापत्र

(अनौपचारिक अनुवाद)

मानवअधिकार रक्षकहरूसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घको घोषणापत्र

विश्वव्यापीरूपमा मान्यताप्राप्त मानवअधिकार र मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन र संरक्षण गर्न व्यक्ति, समूह र समाजका अङ्गहरूको अधिकार र दायित्वसम्बन्धी घोषणापत्र

संयुक्त राष्ट्रसङ्घको महासभामाद्वारा ९ डिसेम्बर १९९८ मा पारित प्रस्ताव ५३/१४४

विश्वका सम्पूर्ण राष्ट्रहरूमा सबै व्यक्तिका लागि सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन र संरक्षण गर्न संयुक्त राष्ट्रसङ्घको बडापत्रका उद्देश्य र सिद्धान्तहरूको पालनाको महत्वलाई पुनः जोड दिँदै,

मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको विश्वव्यापी सम्मान, प्रबर्द्धन र पालना गर्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रयासहरूको आधारभूत तत्वका रूपमा रहेका मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र र मानवअधिकार प्रस्ताव २२०० ए

(दृष्ट) सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय प्रणाली तथा क्षेत्रीयस्तरमा जारी गरिएका अन्य मानवअधिकारसम्बन्धी दस्तावेजहरूको महत्वमा पुनः जोड दिँदै,

अन्तर्राष्ट्रिय समुदायका सबै सदस्यहरूले सबैका लागि जाति, रंग, लिङ्ग, भाषा, धर्म, राजनीतिक र अन्य आस्था, राष्ट्रिय वा सामाजिक उत्पत्ति, सम्पत्ति, जन्म वा अन्य अवस्थामा आधारित भेदभावलगायतका कुनै भेदभावविना मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको सम्मानका लागि प्रोत्साहित र प्रबर्द्धन गर्ने गम्भीर दायित्व संयुक्त र आ-आफ्नै हिसाबले पूरा गर्नुपर्दछ भन्ने कुरालाई महत्व दिँदै, र बडापत्रअनुरूप यो दायित्व पूरा गर्नका लागि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग प्राप्त गर्ने निश्चित महत्वमाथि पुनः जोड दिँदै,

रंगभेद, सबैखाले जातीय विभेद, उपनिवेशवाद, वैदेशिक प्रभुत्व, अतिक्रमण वा राष्ट्रिय सार्वभौमिकता, राष्ट्रिय एकता वा भौगोलिक अखण्डतामा खतरा र जनताको आत्मनिर्णयको अधिकार र आफ्नो धन-सम्पत्ति र प्राकृतिक स्रोतहरूमाथिको पूर्ण सार्वभौमिकता अभ्यास गर्न पाउने हरेक व्यक्तिको अधिकारलाई मान्यता प्रदान गर्न अस्वीकार गरिएका कारण उत्पन्न हुनेजस्ता व्यापक, चरम वा योजनाबद्ध उल्लङ्घनलगायत आम जनता र व्यक्ति-विशेषका मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको सबैखाले उल्लङ्घनको प्रभावकारी अन्त्यका लागि योगदान गर्ने व्यक्ति, समूह र सङ्गठनहरूको मूल्यवान कार्य र अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको महत्वपूर्ण भूमिका स्वीकार गर्दै,

अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति-सुरक्षा र मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको उपभोगबीचको सम्बन्धलाई स्वीकार गर्दै, र अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति-सुरक्षाको अभावले मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको पालनाका लागि अनुकूलता मिल्दैन भन्ने कुरामा ध्यान दिँदै,

सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू विश्वव्यापी, अविभाज्य, अन्तनिर्भर र अन्तर्सम्बन्धित छन् र हरेक अधिकार तथा स्वतन्त्रता विनाकुनै पूर्वाग्रह, निष्पक्ष र समतामूलक ढङ्गले प्रबर्द्धन र कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ भन्ने कुरा दोहोर्‍याउँदै,

मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन र संरक्षण गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी र दायित्व राज्यमा निहित रहन्छ भन्ने कुरामा जोड दिँदै,

राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको सम्मान प्रबर्द्धन र संचेतना अभिवृद्धि गर्न व्यक्ति, समूह र सङ्गठनहरूको अधिकार र कर्तव्य स्वीकार गर्दै,

महासभा घोषणा गर्दछ :

धारा १

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र सामूहिक रूपमा राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा मानवअधिकार र मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन तथा संरक्षण र परिपालनाका लागि प्रयास गर्ने अधिकार छ।

धारा २

१. अन्य कार्यहरूका साथै, सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक र अन्य क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने सबै अवस्था सृजना गरेर तथा सबै व्यक्तिलाई सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू उपभोग गर्नसक्ने बनाउन आवश्यक कानुनी प्रत्याभूति गर्नेलगायतका कदमहरू चालेर सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू संरक्षण, प्रवर्द्धन र परिपालन गर्नु प्रत्येक राज्यको प्रमुख जिम्मेवारी र दायित्व हुन्छ।

२. प्रत्येक राज्यले यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरू प्रभावकारीरूपमा प्रत्याभूत गरिएको सुनिश्चित गर्नका लागि आवश्यक पर्नसक्ने कानुनी, प्रशासनिक र अन्य कदमहरू चाल्नेछ।

धारा ३

संयुक्त राष्ट्रसङ्घको बडापत्र र मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताका क्षेत्रमा राज्यको अन्य अन्तर्राष्ट्रिय दायित्वसङ्गत राष्ट्रिय कानुन नै न्यायिक रूपरेखा हो, जसका आधारमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू कार्यान्वयन र उपभोग गरिनु तथा त्यस्ता अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरूको प्रवर्द्धन, संरक्षण र प्रभावकारीरूपमा परिपालन गर्न यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका कार्यहरू गरिनु पर्दछ।

धारा ४

यो घोषणापत्रका कुनै पनि व्यवस्थालाई संयुक्त राष्ट्रसङ्घको बडापत्रको उद्देश्य र सिद्धान्त विरुद्ध हुने वा बाझिने गरी वा मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र, मानवअधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिहरू र मानवअधिकारसँग सम्बन्धित अन्य अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेज र प्रतिबद्धताका प्रावधानहरूलाई सीमित वा अनादर गर्नेगरी व्याख्या गरिने छैन।

धारा ५

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रवर्द्धन र संरक्षणका लागि निम्न अधिकार छ :

- (क) शान्तिपूर्ण ढङ्गले भेटघाट वा सभा गर्ने,
- (ख) गैरसरकारी संस्था, सङ्गठन वा समूहहरू गठन गर्ने, संलग्न र सहभागी हुने,
- (ग) गैरसरकारी वा अन्तरसरकारी संस्थाहरूसँग संवाद गर्ने

धारा ६

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा निम्न अधिकार

छ :

- (क) अधिकार र स्वतन्त्रताका बारेमा राष्ट्रिय कानुनी, न्यायिक वा प्रशासनिक प्रणालीहरूमा कस्तो व्यवस्था गरिएको छ भन्नेबारे थाहा पाउनका लागि त्यस्ता सूचनासम्म पहुँच हुनेसमेत, सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताबारेका सूचनासम्बन्धमा जानकारी लिने, खोजी गर्ने, सङ्कलन गर्ने, प्राप्त गर्ने र राख्ने,
- (ख) सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रतासम्बन्धी विचार, सूचना र ज्ञान मानवअधिकार र अन्य उपयुक्त अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूमा व्यवस्था गरिएबमोजिम स्वतन्त्ररूपमा प्रकाशन र प्रचार-प्रसार गर्ने,
- (ग) कानुन र व्यवहार दुवैमा सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको पालनाका बारेमा अध्ययन र छलफल गर्ने तथा धारणा बनाउने र प्रकट गर्ने र यी तथा अन्य उपयुक्त साधनद्वारा यस्ता विषयवस्तुप्रति सार्वजनिक ध्यानाकर्षण गर्ने,

धारा ७

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा मानवअधिकारसम्बन्धी नयाँ धारणा र सिद्धान्त विकास र छलफल गर्ने तथा तिनको स्वीकार्यताका लागि वकालत गर्ने अधिकार छ।

धारा ८

१. प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा आफ्नो देशको सरकार वा सार्वजनिक मामलामा विना भेदभाव प्रभावकारी रूपमा सहभागी हुने पहुँच राख्ने अधिकार छ।

२. यसले अन्य कुराहरूका साथै, व्यक्तिगत र समूहिक रूपमा सार्वजनिक मामलासँग सम्बन्धित सरकारी अड्डा र निकाय तथा सङ्गठनहरूको आलोचना र तिनको कार्यशैलीमा सुधारका लागि उनीहरूसमक्ष प्रस्ताव पेश गर्ने र मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन, संरक्षण र परिपालनमा व्यवधान खडा गर्नसक्ने उनीहरूको कार्यको कुनै पनि पक्षका बारेमा ध्यानाकर्षण गर्ने अधिकार समेटेदछ।

धारा ९

१. यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएबमोजिम, प्रत्येक व्यक्तिलाई व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा मानवअधिकारको प्रबर्द्धन र संरक्षणसमेत, मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रयोगमा प्रभावकारी उपचारबाट फाइदा लिन र यस्ता अधिकारहरूको उल्लङ्घनका घटनामा संरक्षण पाउने अधिकार छ।

२. यसका लागि, अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरू हनन गरिएको भनिएका प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत वा कानुनीरूपमा आधिकारिक प्रतिनिधित्व मार्फत, स्वतन्त्र, निष्पक्ष र सक्षम न्यायिक वा कानूनद्वारा स्थापित अन्य आधिकारिक निकायसमक्ष उजुरी गर्ने र उक्त उजुरीका सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाईमा शीघ्र समीक्षा हुनुपर्ने र उक्त व्यक्तिको अधिकार वा स्वतन्त्रता हनन भएको छ भने अनुचित ढिलाईविना क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने सम्बन्धमा त्यस्ता निकायबाट कानूनबमोजिम निर्णय प्राप्त गर्ने एवम् निर्णय कार्यान्वयन गरिपाउने अधिकार छ।

३. यसकै लागि, प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा अन्यका साथै निम्न अधिकार छ :

(क) मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको उल्लङ्घनसँग सम्बन्धित कुनै पनि सरकारी अधिकारी वा निकायको नीति र कार्यका बारेमा अनुचित ढिलाईविना निर्णय दिनुपर्ने सक्षम राष्ट्रिय न्यायिक, प्रशासनिक वा कानुनी निकाय वा राज्यको कानुनी प्रणालीद्वारा व्यवस्था गरिएको अन्य कुनै सक्षम निकायसमक्ष निवेदन वा अन्य उपयुक्त तरिकाबाट उजुरी गर्ने,

(ख) सार्वजनिक सुनुवाई, कानुनी कार्यवाही र मुद्दाको सुनुवाईहरू राष्ट्रिय कानून र उपयुक्त अन्तर्राष्ट्रिय दायित्व र प्रतिबद्धताअनुरूप भए/नभएको सम्बन्धमा धारणा बनाउनका लागि यस्ता सुनुवाई, कार्यवाही र मुद्दाको सुनुवाईहरूमा सहभागी हुने,

(ग) मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको रक्षाका लागि व्यवसायिकरूपमा सक्षम कानुनी सहायता वा अन्य उपयुक्त सल्लाह र सहयोग प्रदान गर्ने।

४. त्यसकै लागि, र उपयुक्त अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेज र कार्यविधिहरूअनुरूप प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र अरुसँगको सहकार्यमा वा समूहिक रूपमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताका विषयमा सूचना प्राप्त गर्ने र सञ्चार स्थापित गर्ने साधारण वा विशेष दक्षता भएका मानवअधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरू सम्मको व्यवधानरहित पहुँच र तिनीहरूसँग सञ्चारको अधिकार छ।

५. राज्यको क्षेत्राधिकार अर्न्तगतको कुनै पनि भू-भागमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको उल्लङ्घन भएको विश्वास गर्न सकिने उचित आधार भएको अवस्थामा राज्यले शीघ्र र निष्पक्ष अनुसन्धान वा जाँचबुझको सुनिश्चितता गर्नेछ।

धारा १०

कुनै कार्य गरेर वा आवश्यक भएको अवस्थामा कुनै कार्य गर्न असफल भएर, कुनै पनि व्यक्ति मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू हननमा संलग्न हुने छैन र त्यस्तो हननमा संलग्न हुन अस्वीकार गरेका कारण कसैलाई पनि सजाय दिइने वा कुनै पनि प्रकारको हानिकारक कार्यको शिकार बनाइने छैन।

धारा ११

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र अरुसँगको सहकार्यमा वा समूहिक रूपमा कानूनसङ्गत ढङ्गले आफ्नो पेशा वा व्यवसाय गर्ने अधिकार छ। आफ्नो पेशाका कारण अरुको मानव गरिमा, मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूमाथि प्रभाव पार्नसक्ने प्रत्येक व्यक्तिले त्यस्ता अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरूको सम्मान गर्नुपर्दछ र पेशागत र व्यवसायिक आचरणसम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डहरूको पालना गर्नुपर्दछ।

धारा १२

१. प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र सामूहिक रूपमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरू उल्लङ्घनविरुद्ध शान्तिपूर्ण क्रियाकलापमा सहभागी हुने अधिकार छ।

२. प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत र समूहिक रूपमा यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकारहरूको वैधानिक उपभोग गरेवापत् उत्पन्न हुने कुनै पनि खालको हिंसा, धम्की, प्रतिकार, व्यवहारिक वा कानुनी भेदभाव, दबाव वा अन्य कुनै स्वेच्छाचारी क्रियाकलापबाट संरक्षणको सुनिश्चितता गर्न राज्यले सक्षम निकायमार्फत् आवश्यक कदमहरू चाल्नेछ।

३. यस क्रममा, प्रत्येक व्यक्ति राज्यद्वारा भएका मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको उल्लङ्घन तथा त्यस्ता अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरूको उपभोगमा असर पार्ने कुनै समूह वा व्यक्तिबाट भएका हिंसाका विरुद्धमा शान्तिपूर्ण माध्यमबाट प्रतिक्रिया व्यक्त गर्दा वा विरोध जनाउँदा राष्ट्रिय कानूनान्तर्गत, व्यक्तिगत र सामूहिकरूपमा प्रभावकारी संरक्षणको हकदार छ।

धारा १३

प्रत्येक व्यक्तिलाई, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा यो घोषणापत्रको धारा ३ बमोजिम शान्तिपूर्ण माध्यमबाट मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्ने स्पष्ट उद्देश्यका लागि स्रोत-साधन दावी, प्राप्त र उपयोग गर्ने अधिकार छ।

धारा १४

१. प्रत्येक व्यक्तिको नागरिक, राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारहरूबारेको बुझाई आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र रही प्रवर्द्धन गर्न कानुनी, न्यायिक, प्रशासनिक वा अन्य उपयुक्त व्यवस्था गर्नु राज्यको जिम्मेवारी हुन्छ।

२. यस्ता व्यवस्थान्तर्गत अन्य कार्यहरूका साथै निम्न कार्यहरू पर्दछन् :

(क) राष्ट्रिय कानून तथा नियमहरू र उपयुक्त आधारभूत अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार दस्तावेजहरूको प्रकाशन र व्यापक वितरण,

(ख) पक्षराष्ट्र भएका अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार सन्धिहरूद्वारा स्थापित निकायहरूसमक्ष राज्यद्वारा पेश गरिएका आवधिक प्रतिवेदन तथा यस्ता निकायहरूमा भएका छलफलहरूको रेकर्ड र आधिकारिक प्रतिवेदनहरूसमेत, मानवअधिकारसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूमा पूर्ण र समान पहुँचा

३. राज्यले यसको क्षेत्राधिकार रहेका सबै भू-भागमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रवर्द्धन र संरक्षणका लागि जाँचबुझ अधिकारी, मानवअधिकार आयोग वा अन्य कुनै स्वरूपका थप स्वतन्त्र राष्ट्रिय निकायहरूको स्थापना र विकासको उपयुक्त सुनिश्चितता र त्यसका लागि सहयोग गर्नेछ।

धारा १५

सबै शैक्षिक तहमा मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको शिक्षण प्रवर्द्धन तथा सहजीकरण गर्नु र कानून व्यवसायी, कानून कार्यान्वयन गर्ने पदाधिकारी, सुरक्षा निकायका अधिकारी र सरकारी कर्मचारीहरूलाई तालिम प्रदान गर्ने जिम्मेवारी लिएकाहरूले तालिम कार्यक्रममा मानवअधिकारसम्बन्धी उपयुक्त विषयवस्तुहरू समावेश गर्छन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्नु राज्यको जिम्मेवारी हुन्छ।

धारा १६

व्यक्ति, गैरसरकारी संस्था र अन्य उपयुक्त सङ्घ-सङ्गठनहरूले आफ्ना गतिविधि सञ्चालन गर्ने विभिन्न समाज र समुदायहरूको विभिन्नखाले पृष्ठभूमिलाई ध्यान दिँदै सबैमाझ आपसी बुझाई, सहिष्णुता, शान्ति र मित्रतापूर्ण सम्बन्ध अझ सुदृढ गर्न विभिन्न जातीय र धार्मिक समूह तथा राष्ट्रहरूमा शिक्षा, तालिम र अनुसन्धानजस्ता क्रियाकलापका माध्यमबाट आम जनतालाई सबै मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूसँग सम्बन्धित विभिन्न प्रश्नहरूका बारेमा सचेत बनाउन योगदान गर्नका लागि निर्वाह गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ।

धारा १७

प्रत्येक व्यक्तिले, व्यक्तिगत रूपमा र समूहिक रूपमा यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरूको अभ्यासका लागि उपयुक्त अन्तर्राष्ट्रिय दायित्वअनुरूप र अरुका अधिकार तथा स्वतन्त्रतालाई उचित सम्मान र मान्यता प्रदान गर्नुपर्नेछ, र प्रजातान्त्रिक समाजको नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था र लोककल्याणको लागि चाहिने उचित आवश्यकता पूरा गर्ने उद्देश्यले मात्र कानूनद्वारा तोकिएको सीमाभित्र रहनुपर्नेछ।

धारा १८

१. जुन समुदायमा व्यक्तित्वको स्वतन्त्र र पूर्ण विकास सम्भव छ, त्यस समुदायप्रति प्रत्येक व्यक्तिका कर्तव्यहरू हुन्छन्।

२. व्यक्ति, समूह, सङ्घ-सङ्गठन र गैरसरकारी संस्थाहरूको प्रजातन्त्रको संरक्षण, मानवअधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताहरूको प्रबर्द्धन र प्रजातान्त्रिक समाज, संस्था र प्रक्रियाहरूको प्रबर्द्धन तथा उत्थानमा योगदान गर्नका लागि निर्वाह गर्ने महत्वपूर्ण भूमिका र जिम्मेवारी हुन्छ।

३. मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र र मानवअधिकारसम्बन्धी अन्य दस्तावेजहरूमा उल्लेख गरिएका अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरू पूर्णरूपमा साकार पार्न सकिने गरी प्रत्येक व्यक्तिको अधिकारको सामाजिक र अन्तर्राष्ट्रिय तहमा प्रबर्द्धन गर्न उपयुक्त योगदान पुऱ्याउनका लागि पनि व्यक्ति, समूह, सङ्घ-सङ्गठन र गैरसरकारी संस्थाहरूको महत्वपूर्ण भूमिका र जिम्मेवारी हुन्छ।

धारा १९

यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकार तथा स्वतन्त्रताहरूको ध्वंशका लागि लक्षित कुनै पनि गतिविधिमा संलग्न हुने वा त्यस्तो कार्य गर्ने अधिकारका रूपमा कुनै पनि व्यक्ति, समूह वा समाजको अङ्ग वा कुनै राज्यलाई सङ्केत गर्नेगरी यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकार र दायित्वलाई व्याख्या गर्नु हुँदैन।

धारा २०

यो घोषणापत्रमा उल्लेख गरिएका कुनै पनि अधिकार र दायित्वलाई संयुक्त राष्ट्रसङ्घको बडापत्रका प्रावधानहरूविपरीत व्यक्ति, व्यक्तिहरूका समूह, सङ्घ-सङ्गठन वा गैरसरकारी संस्थाका गतिविधिहरूको समर्थन र प्रबर्द्धन गर्न राज्यलाई अनुमति दिइने गरी व्याख्या गर्नु हुँदैन।